

Наталія Северина

кандидат педагогічних наук, відділення вивчення французької мови як іноземної,
Університет Бордо III Мішеля де Монтеня; Бордо, Франція
E-mail: severina.nataly@gmail.com

Лілія Левицька

старший викладач, кафедра мовної підготовки, Харківський національний
університет ім. Каразіна, Центр Міжнародної Освіти, Україна
E-mail: levlg@mail.ru

**ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ
МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ**

***Анотація:** розглянуто особливості організації мовної підготовки студентів-іноземців медичного профілю, проаналізовано наукові дослідження і публікації, а також розглянуто досвід мовної підготовки європейського та українського вищих навчальних закладів, визначено сутність мовної підготовки як важливого компонента розвитку комунікативних навичок, необхідних для формування професійної компетентності студентів медичних спеціальностей.*

***Ключові слова:** мовна підготовка, студенти-іноземці, комунікативна компетентність майбутніх фахівців медичного профілю.*

Nataliia Severyna

PhD in Theory and Methods of Professional Education, Department of studies French like foreign language, University of Bordeaux III Michel de Montaigne; Bordeaux, France
E-mail: severina.nataly@gmail.com

Liliia Levytska

senior lecturer, Department of language training at the Kharkiv National of Karazin, University Center of International Education; Ukraine
E-mail: levlg@mail.ru

**FEATURES OF THE LANGUAGE TRAINING OF FOREIGN MEDICAL PROFILE
STUDENTS**

***Abstract:** This article reveals peculiarities of the organization of language training foreign students of a medical profile. It is analyzed research and publications, as well as discussed the experience of language training for the European and Ukrainian institutions of higher education. It's defined the essence of language training as an important component of the development of communicative skills required for the formation of professional competence of specialists of medical profile.*

***Keywords:** language training, foreign students, communicative competence of the future specialists of medical profile.*

ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ-ИНОСТРАНЦЕВ МЕДИЦИНСКОГО ПРОФИЛЯ

Аннотация. В статье раскрыты особенности организации языковой подготовки студентов-иностранцев медицинского профиля, проанализированы научные исследования и публикации, а также рассмотрен опыт языковой подготовки европейского и украинского высших учебных заведений, определена сущность языковой подготовки как важного компонента развития коммуникативных навыков, необходимых для формирования профессиональной компетентности студентов медицинских специальностей.

Ключевые слова: языковая подготовка, студенты-иностранцы, коммуникативная компетентность будущих специалистов медицинского профиля.

Nataliia Severyna, Liliia Levytska

An extended abstract of a paper on the subject of:

“Features of the language training of foreign medical profile students”

Problem setting. *The possibility of obtaining high-quality training and a diploma of equivalent European higher education, it has led to increasing the number of foreign students who wish to study and work in Ukraine.*

One of the basic tasks of educational institution is language training of future specialist, formation at it of professional competence, compulsory component of which are communicative skills.

Language training is very important not only for the future professional activities for foreign students, as well as for the early adaptation and integration in the educational environment. The organization of language training of foreign students influences the level of quality of the educational process of higher educational institutions, as well as its competitiveness in the market of educational services among domestic and foreign universities.

Particular attention should be paid to the problems of professional training of future medical profession as a doctor's qualification depends on the treatment process, and sometimes the patient's life.

Recent research and publications analysis.

Analysis of recent research indicates that the focus of many researchers is various aspects and features of foreign students in higher education. Current research focuses on the problems of social adaptation during the first year of study of foreign students in universities. Current research focuses on the problems of social adaptation during the first year of study of foreign students in higher education, language training for foreign students, and the development of communication skills of foreign students of medical specialties.

However, in our opinion, insufficient coverage of the problem of language training, development of communicative abilities and skills of foreign students as an important component of professional training of future specialists of medical profile and characteristics of the organization corresponding to the educational process.

Paper objective. *The purpose of this article is to analyze the characteristics of the organization of educational process on language training of future professionals of foreign medical profile based on the European and national university, as well as definition of the essence of language training as an important component of the development of communicative skills required for the formation of professional competence of medical students.*

Paper main body. A feature of the professional training of future specialists of universities depends primarily on the main purposes of higher education - the formation of professional competence of the future expert. In turn, in the important professional qualities of future specialists of medical profile include communicative component of language proficiency.

The international standards for the qualification of language proficiency have four main aspects: reading, listening, speaking and writing. The possibility of entry into higher education institutions in Europe is considered only if the corresponding diploma B2-C1 level of EU-wide guidelines for language education. Such requirements for language proficiency of applicants with foreign countries allows universities to focus all attention on the study of the training modules of the special vocational courses designed by combining a group of students, native speakers and international students.

In Ukraine there is no compliance with mandatory requirements. There is a preparatory department, which helps foreign entrant to start learning the language before entering the university. In some universities, such training is optional, and it involves an exam to verify the level of language skills. It complicates the organization of educational process, especially in the first year of high education.

In the Kharkiv National University of Karazin foreign students take language training during the three years of study, listening in the course "Russian language for international students". In the first year they learn basics things of grammar, phonetics, reading, building a sense of simple designs and proposals. Grammar is the basis for the formation and development of educational and professional speech activity of future specialists. In practical classes students have the language practices for the development of communication skills.

In addition to the educational and professional language training, an important component of the course is the socio-cultural aspect. In practical classes students discuss and compare the features of the device in his country and in Ukraine, finding similarities and differences. Similar exercises are used in European high schools in the language training of future foreign professionals.

The second and third grades, future foreign specialists perform tasks that use these teaching methods such as problem-based learning and role-playing games. Students act out a situation meeting patients and physicians. At the same time, future professionals of medical profile develop communication skills and reflexes, increases their willingness to real conditions of professional activity.

We conducted a survey among foreign students of medical profile of Kharkiv National University of Karazin. It confirms the fact that the future professionals, foreigners would like to pay more attention to it verbally voice work on practical exercises. This will allow students to develop professional skills and communication in the field of medicine.

Conclusions of the research. For foreign students there is a need to study the language for the formation of communicative skills that make up the professional competence of the future expert medical profile in Ukrainian and European universities. An important element of language training is practical work aimed at the development of communication skills of foreign students, thanks to the work of oral speech and the use of active learning methods in the field of professional and socio-cultural aspects. Summing up the experience of European universities, it should be noted that the European perspective is the experience of harmonizing basic language training program with the requirements of international standards of language proficiency qualification (CIEP). Therefore foreign students would be able to get an international certificate with fluency.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вищої школи особливу актуальність набуває її інтеграція до міжнародної системи вищої освіти, в тому числі медичного спрямування. Участь вітчизняних ВНЗ у Болонському процесі та використання

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

кредитно-модульної системи наближає організацію навчального процесу до вимог та критеріїв підготовки майбутніх фахів в європейських державах [4]. Можливість здобути якісну професійну підготовку, а також диплом про вищу освіту, еквівалентний європейському, зумовили збільшення кількості іноземних студентів, які мають бажання навчатися та працювати в Україні. Найбільш популярними є інженерні та медичні спеціальності.

Одним із принципових завдань навчального закладу є професійна підготовка майбутнього фахівця, сформованість у нього професійної компетентності, обов'язковим складником якої є комунікативні вміння та навички. Для студентів-іноземців мовна підготовка є дуже важливою не тільки для подальшої професійної діяльності, а також для найскорішої адаптації та інтеграції в освітнє середовище. Від рівня оволодіння мовою країни, де навчається майбутній фахівець-іноземець, залежить якість сформованості його професійної компетентності, що характеризує у свою чергу рівень якості навчального процесу, що надається вищого навчального закладу, його конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг як у самій державі, так і за її межами.

Особливо це стосується професійної підготовки майбутніх фахівців медичного профілю, тому що від кваліфікації лікаря залежить процес лікування, а іноді і життя пацієнта. Це вимагає від фахівця “досконалого володіння прийомами і способами ефективного спілкування, як з пацієнтами, так і з колегами для досягнення взаєморозуміння, необхідного при вирішенні лікувально-діагностичних завдань” [9, с.188]. Отже, питання мовної підготовки іноземних студентів медичного профілю є надзвичайно важливим в європейському та вітчизняному освітньому просторі.

Аналіз останніх досліджень свідчить про те, що у центрі уваги багатьох науковців перебувають різні аспекти та особливості навчання іноземних студентів у ВНЗ. Сучасні дослідження присвячені проблемам соціальної адаптації впродовж першого року навчання студентів-іноземців у вітчизняних ВНЗ (Л. Бондаренко, М. Іванова, О. Ізотова, Н. Шагліна), мовній підготовці студентів-іноземців (І. Булах, О. Волосовець, Т. Дементьєва, Є. Іонкіна, О. Митрофанова, Т. Снегурова, О. Суригін), розвитку комунікативних умінь і навичок студентів-іноземців медичних спеціальностей (Т. Алексєєко, І. Волобуєва, І. Гуменна, Ю. Юсеф та інші).

Проте, на наш погляд, ще недостатньо висвітленою є проблема мовної підготовки, розвитку комунікативних умінь та навичок іноземних студентів як важливого компонента професійної підготовки майбутніх фахівців медичного профілю та особливостей організації відповідного освітнього процесу.

Метою даної статті є аналіз особливостей організації навчального процесу з мовної підготовки майбутніх фахівців-іноземців медичного профілю на базі європейського та вітчизняного ВНЗ, а також визначення сутності мовної підготовки як важливого компонента розвитку комунікативних навичок, необхідних для формування професійної компетентності студентів медичних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців ВНЗ перш за все залежить від основної мети вищої освіти - сформованості професійної компетентності майбутнього фахівця. Досліджуючи професійну компетентність майбутніх фахівців медичного профілю необхідно зауважити, що багато науковців (Р. Груес, Л. Крисак, Н. Калашнік, М. Сітковська, Ю. Юсеф, Я. Цехмістер) до складу важливих професійних якостей відносять комунікативну складову, володіння мовою [3, 5, 6, 7, 9,10].

Ми погоджуємося із міркуваннями Ю. Юсеф [9], який зазначає, що комунікативна компетентність майбутніх фахівців медичного профілю базується на засвоєнні ни-

ми правил та норм усної та письмової мови, їх застосуванні у різних життєво-професійних ситуаціях. Науковець визначає основні показниками та критеріями комунікативної компетентності студентів - майбутніх лікарів, до яких належить:

- *мовна компетенція* (знання мови; володіння мовними вміннями й навичками);
- *мовленнєва компетенція* (уміння використовувати мовні засоби);
- *предметна компетенція* (вміння відтворювати у свідомості картину світу – предмети, явища й взаємозв'язок між ними на основі активного володіння загальною лексикою);
- *прагматична компетенція* (здатність до здійснення мовленнєвої діяльності, зумовленої комунікативною метою до свідомого вибору необхідних форм, типів мовлення, враховуючи ознаки функціонально-стильових різновидів мовлення (опису, роздуму, розповіді).

У міжнародних стандартах кваліфікації володіння мовою містяться чотири основні аспекти: читання, слухання, мовлення та писання. Розроблені експертами СІЕР (Міжнародний центр педагогічних досліджень), сертифікати поділяються на 6 окремих рівнів згідно до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Наприклад, для можливості вступу до вищих навчальних закладів Франції та інших франкомовних держав, абітурієнт обов'язково повинен мати сертифікат вивчення французької мови (*diplôme d'études en langue française*), що відповідає рівню B2-C1 (незалежний або досвідчений користувач) загальноєвропейської рекомендації з мовної освіти. Такі вимоги до володіння мовою абітурієнтів із іноземних країн дає змогу ВНЗ сконцентрувати всю увагу професійної підготовки на вивченні модулів із спеціальних професійно-спрямованих курсів, об'єднавши групи студентів-носіїв мови та іноземних студентів.

В Україні немає відповідної обов'язкової вимоги. Існує підготовче відділення, яке допомагає абітурієнту-іноземцю розпочати вивчення мови перед вступом до вищого навчального закладу. В деяких ВНЗ така підготовка є факультативною, і вона не передбачає складання іспиту щодо перевірки рівня мовленнєвих навиків. Це ускладнює організацію освітнього процесу, особливо на першому році навчання. Інколи, рівень володіння мовою у майбутніх фахівців-іноземців медичного профілю суттєво відрізняється один від одного, що потребує розробки додаткових дидактичних методів для згладжування відмінностей між початківцями і тими студентами, які мають певний рівень володіння мовою.

У Харківському національному університеті ім. Каразіна студенти-іноземці проходять мовну підготовку впродовж трьох років навчання [1], слухаючи курс "Російська мова для іноземних студентів". Причому загальна кількість годин складає більш ніж 700 годин. На першому курсі мовна підготовка студентів-іноземців нараховує 420 годин. Це зумовлено тим, що "формально іноземець повинен відповідати тим самим вимогам, що й український абітурієнт" [2, с.108]. Отже студент-іноземець повинен вміти володіти базовим рівнем мови та комунікації, для її застосування в освітньому процесі та подальшій професійній діяльності.

Тому на першому курсі приділяється особлива увага основам граматики, фонетики, читання, побудові простих смислових конструкцій та речень. При цьому граматика є базою для формування та розвитку освітньо-професійної мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців. На практичних заняттях студенти мають мовні практики для розвитку комунікативних навичок та умінь. Вони відповідають на запитання викладача із заданої тематики, читають прості тексти, вивчають та переказують діалоги, відтворю-

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

ють прості монологи-описи, монологи-розповіді, монологи-міркування, які складаються із восьми-десяти речень.

Це дозволяє студентам збагачувати лексикон та прискорити процес інтеграції та адаптації до соціально-культурного середовища як в навчальному закладі, так і за його межами. Також, студенти виконують письмові завдання. На початку вивчення студентами російської мови як іноземної матеріал навчальних модулів носить загальний характер для студентів різних спеціальностей навчального закладу. На другому та третьому курсах додаються теми із наукового стилю мовлення, специфічні щодо напряму підготовки студентів медичного профілю.

Наприкінці першого року навчання студенти-іноземці повинні продемонструвати:

- сформованість знання щодо граматичного та лексичного матеріалу;
- уміння читати тексти навчально-професійної сфери, розуміти і відтворювати інформацію загально-культурних та професійних текстів за фахом;
- висловлювати на папері основний зміст запропонованого прослуханого або прочитаного текстів;
- вести діалог із іншими студентами та викладачем, ставлячи запитання та відповідаючи на них щодо запропонованої аудіо або текстової інформації;
- уміння та навички складати за аналогією тексти на основі різного типу планів, рисунків, схем, таблиць і діаграм.

На другому та третьому курсах відбувається ускладнення навчального матеріалу. Він має більш професійну та вузьку направленість, спрямовується на оволодіння професійним мовленням в галузі медицини. Так, на третьому курсі мовної підготовки матеріал навчально-професійної сфери містить неадаптовані тексти підручників та монографій, наукових статей в галузі медицини та майбутньої професійної діяльності студентів.

Крім освітньо-професійної мовної підготовки, важливим компонентом курсу є соціально-культурний аспект. На першому та другому курсах студенти-іноземці вивчають теми, що стосуються країнознавства, традицій України, системи освіти, культурних особливостей нашої держави. Крім того, на практичних заняттях студенти обговорюють і порівнюють особливості устрою у своїй країні та в Україні, знаходячи схожості та відмінності. Студенти із зацікавленістю виконують ці вправи. Обмінюючись досвідом, студенти вивчають глибше традиції інших народів та держави, в якій вони навчаються, використовуючи російську мову для пояснення та обґрунтування своїх думок.

Аналогічні вправи застосовуються у європейських ВНЗ у процесі мовної підготовки майбутніх фахівців-іноземців. Так, наприклад, у французькому університеті Бордо III ім. Мішеля де Монтеня мовна підготовка включає окремий курс “Французьке суспільство” (“Société française”) із лекційними та практичними заняттями, на яких студенти-іноземці знайомляться із суспільним устроєм держави та порівнюють його із устроєм власної країни. Цей курс викладається на другому та третьому роках вивчення мови.

Таким чином, у процесі навчання майбутніх фахівців утворюється певне освітнє середовище, яке поєднує в собі різні види взаємодій: “викладач – студент”, “студент-студент”. Необхідно зазначити, що групи студентів-іноземців є неоднорідними. Вони відрізняються не тільки рівнем володіння іноземною мовою, але й національними відмінностями, базовою довузівською підготовкою, тощо. Тому такі практичні заняття дозволяють об’єднати групу, організувати роботу у малих групах, відтворити дружню атмосферу, в якій студенти стають більш мотивованими щодо розвитку мовлення та кому-

нікації. М. Сітковська зауважує [6], що для студента-іноземця дуже важливим є формування знань, умінь і навичок щодо спілкування і комунікаційного обміну у новому соціокультурному середовищі на нерідній мові із представниками іншої культури.

Також, ми погоджуємося із міркуваннями науковця, яка вважає, що мовна підготовка повинна передбачати використання теоретичних і практичних розробок лінгвістики та педагогіки. І на практичних заняттях необхідно застосовувати активні методи навчання, роботи в малих групах, використовувати методи індивідуалізації та мотивації освітнього процесу, проводячи активізацію мовної та розумової діяльності студентів-іноземців [6]. На другому та третьому курсах, майбутні фахівці-іноземці виконують завдання, де використовуються такі дидактичні методи як проблемне навчання та рольові ігри. Студенти розігрують ситуації зустрічі пацієнтів та лікарів. При цьому майбутні фахівці медичного профілю розвивають комунікативні навички та рефлексію, що підвищує їх готовність до реальних умов професійної діяльності.

Крім того, нами було проведено опитування студентів-іноземців медичного профілю першого та другого курсів ХНУ ім. Каразіна. Ми поставили майбутнім фахівцям-іноземцям такі запитання:

- “Чи вважаєте Ви важливим знання, уміння та навички із мови важливим для подальшої професійної діяльності?”
- “Що, на Вашу думку, є найскладнішим при вивченні іноземної мови?”;
- “Чи є у Вас побажання та пропозиції щодо організації навчально-виховного процесу з мовної підготовки?”.

Майже 97% студентів вважають вивчення мови важливим для майбутньої професійної діяльності в галузі медицини, тому що під час навчання та санітарної практики у лікарні, використовуючи російську мову, вони повинні:

- здійснювати комунікацію в рамках повсякденної та професійної тематики;
- працювати самостійно та саморозвиватися, вивчаючи спеціальну медичну та наукову літературу;
- розуміти зміст та сутність інформації, заповнювати папери та складати медичні документи (історії хвороб, заповнювати журнали прийому і здачі чергувань, а також зберігання медикаментів);
- працювати із пацієнтом, вести бесіду, діалог, опитування “лікар-пацієнт”, “лікар-практикант”, “медична сестра-практикант”;
- працювати в команді медичного персоналу та лікарів, здійснюючи комунікацію.

Відповідаючи на друге запитання, більшість студентів (майже 95%) вважають що найскладнішим елементом при вивченні іноземної мови є сприйняття мовлення та інформації на слух та її правильне відтворення, а також побудова відповіді, комунікація в освітньому та професійному середовищі.

Саме тому необхідно приділяти більше уваги професійному та міжособистісному спілкуванню. Ми погоджуємося із думкою Н. Шаркової про те, що доцільно організувати у ВНЗ комунікативно-орієнтоване викладання мови, що повинно мати на меті не тільки надання учням практичних знань із граматики та лексики мови, що вивчається, але також розвинути у них розуміння того, як відповідна мова використовується для спілкування і професійної комунікації [8].

Саме ці ідеї підтверджують пропозиції студентів у відповідях на третє поставлене запитання. Майбутні фахівці-іноземці хотіли б більше уваги приділяти саме усно-

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

мовленнєвій роботі на практичних заняттях, що дозволить студентам розвивати професійні навички із комунікації в галузі медицини.

Висновки.

У нашому дослідженні було проведено аналіз наукової літератури, досвіду організації мовної підготовки у вітчизняних та європейських ВНЗ, який дозволяє нам дійти думки про те, що:

1. Вивчення мови студентами-іноземцями є необхідним як для подальшої професійної діяльності, так і для формування комунікативних умінь і навичок, що входять до складу професійної компетентності майбутнього фахівця медичного профілю як у вітчизняних так і в європейських ВНЗ;

2. Важливим елементом мовної підготовки є практична робота, яка спрямована на розвиток комунікативних здібностей студентів-іноземців, завдяки усно-мовленнєвій роботі та використанню активних методів навчання в галузі професійного так і соціокультурного аспектів;

3. Якісна мовна підготовка є запорукою успішної інтеграції майбутніх фахівців-іноземців медичного профілю до освітнього та професійного середовища нашої держави.

4. Узагальнюючи досвід європейських ВНЗ, необхідно зазначити, що цікавим та перспективним є узгодження програми базової мовної підготовки до вимог міжнародних стандартів кваліфікації володіння мовою (СІЕР), що дозволить студентам-іноземцям під час навчання отримати міжнародний сертифікат із володіння мовою.

Список літератури:

1. *Алексеенко Т.Н., Копілова Е.В., Гростинская О.Н., Корепанова Т.Э.* Обучение русскому языку иностранных студентов-нефилологов на продвинутом этапе / Наукові роботи. Центр міжнародної освіти. - Вип.№ 18. - Харків.- 2011.-С.19-31. [електронний ресурс] Режим доступу: <http://dSPACE.univer.kharkov.ua/handle/123456789/3404>.

2. Вища освіта України і Болонський процес : Навчальний посібник / [М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І.І. Бабин]; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.

3. *Калашнік Н.В.* Структура міжкультурної комунікативної компетентності іноземних студентів-майбутніх медиків / Н. В. Калашнік // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. - 2014. - № 3. - С. 104-110.

4. *Кремень В. Г.* Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В.Г. Кремень. – К. : Грамота, 2005. – 448 с, Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М. З. Згуровський- К.: НТУУ"КПІ", 2006. - 544 с.

5. *Крисак Л.* Підготовка студентів медичних спеціальностей до англomовного професійно орієнтованого діалогічного мовлення: Зб. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Умань: ФОП Жовтий О.О., 2014.– Ч.1.– С.188-194.

6. *Ситковская М.* Коммуникативность как основополагающая составляющая обучения русскому языку как иностранному / М. Ситковская // Новый коллегіум. – 2011. – № 1. – С. 49-52.

7. *Цехмістер Я.В.* Теорія і практика допрофесійної підготовки учнів в ліцях медичного профілю при вищих навчальних закладах: автореф. д-ра. пед. наук: 13.00.04

/ Цехмістер Ярослав Володимирович; АПН України, Ін-т пед. і псих. проф. освіти.– К., 2002. – 59 с.

8. Шаркова Н.Ф. Про формування усно-мовленнєвої комунікативної компетенції у студентів технічних ВНЗ [електронний ресурс] / Н.Ф. Шаркова. - Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/531/94/>

9. Юсеф Ю.В. Теоретичні засади формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів / Ю. В. Юсеф // Педагогічний процес: теорія і практика. - 2013. - Вип. 3. - С. 187-194.

10. Gruess R. L. Expectations and obligations: professionalism and medicine's social contract with society / R. L. Gruess, S. R. Gruess // Perspectives in Biology and Medicine. –2008. –Vol. 51. –No 4. –P. 579–598.

References:

1. Alekseenko T.N., Kopilova E.V., Trostinskaja O.N., Korepanova T.Je. Teaching of Russian for foreign students not-philologists at an advanced stage / Naukovi roboty. Tsentr mizhnarodnoi osvity. - Vyp.№ 18. - Kharkiv.- 2011.-S.19-31. [elektronnyj resurs] Rezhym dostupu: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/3404>

2. Higher education Ukraine and the Bologna Process : Navchal'nyj posibnyk / [M. F. Stepko, Ya. Ya. Boliubash, V. D. Shynkaruk, V. V. Hrubinko, I.I. Babyn]; za red. V. H. Kremenia. – Ternopil' : Navchal'na knyha – Bohdan, 2004. – 384 s.

3. Kalashnik N.V. The structure of the intercultural communicative competence of foreign students - future doctors / N. V. Kalashnik // Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiia : Pedahohika. - 2014. - № 3. - S. 104-110.

4. Kremen' V. H. “Education and science in Ukraine - innovative aspects. Strategy. Realization. Results” / V.H. Kremen'. – К. : Hramota, 2005. – 448 s, Bolons'kyj protses: holovni pryntsyipy ta shliakhy strukturnoho reformuvannia vyschoi osvity Ukrainy / M. Z. Zghurovs'kyj - K.: NTUU”KPY”, 2006. - 544 s.

5. Krysak L. The students of medical specialties to English professionally oriented dialogue speech: Zb. nauk. pr. Umans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny / Uman': FOP Zhovtyj O.O., 2014. – Ch.1. – С.188-194.

6. Sitkovskaja M. Communication skills as a fundamental component of teaching Russian as a foreign language / M. Sytkovskaia // Novyj kolehium. – 2011. – № 1. – S. 49-52.

7. Tsekhmister Ya.V. Theory and practice of training students in high schools medical profile with higher education: avtoref. d-ra. ped. nauk: 13.00.04 / Tsekhmister Yaroslav Volodymyrovych; APN Ukrainy, In-t ped. i psyk. prof. osvity.– К., 2002. – 59 s.

8. Sharkova N.F. About the formation of oral-verbal communicative competence of students of technical high schools [elektronnyj resurs] / N.F. Sharkova. - Rezhym dostupu: <http://vuzlib.com/content/view/531/94/>

9. Yusef Yu.V. Theoretical bases of communicative competence of doctors / Yu. V. Yusef // Pedahohichnyj protses: teoriia i praktyka. - 2013. - Vyp. 3. - S. 187-194.

10. Gruess R. L. Expectations and obligations: professionalism and medicine's social contract with society / R. L. Gruess, S. R. Gruess // Perspectives in Biology and Medicine. –2008. –Vol. 51. –No 4. –P. 579–598.

Стаття надійшла до редакційної колегії 4.03.2016